

ТАҚРИЗИ

**ба автореферати диссертатсияи номзадии Аминзода Зокирҷон
Тоҳир дар мавзуи «Таъини ҷазо барои маҷмӯи ҷиноятҳо ва аз рӯи маҷмӯи
ҳукмҳо: масоили назариявӣ ва амалӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 - Ҳуқуқи
ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ пешниҳод
шудааст**

Таҳқиқоти пешниҳодшуда яке аз пажӯҳишҳои аввали илмӣ дар сатҳи диссертатсионӣ дар илми ҳуқуқшиносии Тоҷикистон ба шумор меравад, ки бевосита ба масъалаҳои назариявӣ ва амалии таъини ҷазо барои маҷмӯи ҷиноятҳо ва таъини ҷазо аз рӯи маҷмӯи ҳукмҳо дар доираи сиёсати қонунгузории ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон равона шудааст. Ин самт то имрӯз дар адабиёти ҳуқуқии миллию хориҷӣ ба таври пурра ва якҷоя таҳқиқ нашуда буда, кори мазкур барои пурзӯр намудани пойгоҳҳои назариявӣ ва амалии ин равиш дар системаи ҳуқуқии кишвар дорои аҳамияти мушаххас мебошад.

Такмили механизми ҷазодиҳӣ дар ҳолатҳои сершуморагии ҷиноятҳо (на фақат маҷмӯи ҷиноятҳо, балки маҷмӯи ҳукмҳо низ) ва ба кор гирифтани қоидаҳои таносуб ва фардисозии ҷазо, ки дар ин диссертатсия таҳлил шудаанд, метавонанд ҳамчун наовариҳои илмӣ пазируфта шаванд. Муаллиф дар таҳқиқоти худ комплекси усулҳои таъин ва ҷамъбасти ҷазоҳо, инчунин таҳлили хатогиҳо ва муаммоҳои амалияи судиро ба кор бурдааст. Ин омилҳо ҷамъ мешаванд, ки натиҷаҳои кор дорои сатҳи баландтари саҳеҳият ва эътимоднокӣ мебошанд.

Саҳеҳияти натиҷаҳо аз истифодаи гуногуни сарчашмаҳои назариявӣ, меъёрӣ ва таҷрибавӣ бармеояд. Дар таҳқиқот муаллиф бо истифодаи адабиёти ҳуқуқӣ ва илмӣ ватаниву хориҷӣ мавқеи мутақобилаи таҳқиқкунандагони пешинии соҳа, қонунгузории миллӣ ва амалӣи судиро ҳамаҷониба баррасӣ намуда, таҳлили муқоисавӣ анҷом додааст. Маълумоти омӯрӣ ва маводи амалияи судӣ ба унвони асоси

эмпирикӣ барои исботи гипотезаҳо ва тасдиқи натиҷаҳо гирифта шудаанд. Инчунин, қонунҳо ва қарорҳои муҳими Суди Олии Тоҷикистон, Консепсияи сиёсати ҳуқуқӣ ва санадҳои байналмилалӣ ҳамчун заминаи меъёрӣ барои муқоисавӣ ва асоснокӣ истифода шудаанд. Ин омилҳо метавонанд ҳамчун нишондиҳандаи сатҳи баланди эътимодноки ва қонуният дар натиҷаҳои таҳқиқот пазируфта шаванд.

Саҳми шахсии муаллиф дар тамоми марҳалаҳои таҳқиқот равшан аст. Муаллиф аз аввалин қабули мавзӯ, масъалагузорӣ, интиҳоб ва коркарди методология, ҷамъовариҳои маълумот, таҳлил ва синтез, то пешниҳод намудани хулосаҳо ва тавсияҳо саҳми бевоситаи илмӣ доштааст. Нуктаҳои ҳимоя, ки дар диссертатсия пешниҳод мешаванд, маҳсули фикркуниву пажӯҳишҳои мустақил ва нав дар самтҳои зермебошанд:

1. Таҳрири мукаммали истилоҳиносии ва вижагиҳои ҳуқуқии сершуморагии ҷиноятҳо, зикри фарқият байни “маҷмуи ҷиноятҳо”, “такрори ҷиноят” ва “рецидив”, бо ҳадафи дақиқ гардидани меъёрҳои ба кор бурдани онҳо.

2. Механизмҳои танзим кардани андозаи ҷазо ва тарзи ҷамъбасти намудани ҷазоҳо (фурубарӣ, ҷамъбасти қисман, пурра) дар ҳолатҳои маҷмуи ҷиноятҳо, бо эҷоди моделҳои воқеӣ ва тавсияҳои қонунӣ барои татбиқи адилона.

3. Ҷамъбасти ҷазоҳо аз рӯи маҷмуи ҳукмҳо ва муайян намудани қисми адонашуда, ин самт то ҳол дар амалияи судӣ ва қонунгузорӣ ба таври оммавӣ таҳқиқ нагардида буд.

4. Самтҳои ислоҳкунӣ ва татбиқи принципи фардисозӣ дар ҳолатҳои сершуморагӣ, пешниҳодҳои мушаххас оид ба ворид намудани тағйири иловаҳо ба ҚЧ ҚТ ба хотири дақиқгардонӣ ва ҷуброни камбудии қонунгузорӣ.

Натиҷаҳои кор ва пешниҳоди мақолаҳо, маърузаҳо дар семинарҳо ва конференсияҳои илмӣ-амалӣ тасдиқ шудаанд ва интишор шудаанд, ки ин ҳузури низомӣ ва эътироф аз тарафи ҷомеаи илмиро илова мекунад.

Дар маҷмӯъ, дар тарзи масъалагузорӣ, сохтор, услуб ва маводҳо — саҳми шахсӣ ва эҷодкории муаллиф равшан аст, ки дар натиҷа диссертатсия бо сатҳи нафгонии илмӣ ва саҳеҳияти назаррас пешкаш гардидааст.

Бо вуҷуди ин, қайд кардан ба маврид аст, ки дар матни автореферат баъзе масъалаҳои баҳсталаб ба назар мерасанд. Муаллиф дар пешниҳоди 1 баён медорад, ки “Мавҷудияти сершуморагии ҷиноятҳо на дар ҳамаи ҳолатҳо боиси саҳттар гардидани ҷазо мегардад. Дар амалияи ҳуқуқтатбиқнамоӣ ҳолатҳои низ ба назар мерасанд, ки қонунгузор имкони таъини ҷазои нисбатан сабуктарро пешбинӣ менамояд, новобаста аз он ки шахс якчанд ҷиноят содир кардааст”. Чунин андешаи муаллиф баҳснок мебошад, зеро дар ҳолатҳои мустасноӣ ҳангоми истифода шудани м.63 КҶ ҚТ низ он танҳо нисбат ба ҷинояти алоҳидаи ба маҷмӯъ дохилшаванда истифода шуда ҳамчун асос барои таъини ҷазои сабуктари ниҳой баромад карда наметавонад. Бинобар ин муаллифро зарур буд агар мавҷуд бошанд ҳолатҳои дигари сершуморагии ҷиноятҳо номбар менамуд, ки ҷой доштани онҳо боиси таъини ҷазои саҳттар нагардад. Бо вуҷуди норасоии зикршуда, қайд кардан зарур аст, ки онҳо ба арзиши умумии илмӣ ва сатҳи методологии таҳқиқот таъсири ҷиддӣ нарасонда, муҳтавои асосӣ ва самтгирии илмии авторефератро коста намесозанд. Муаллиф тавонистааст, ки мавзӯи баҳсбарангези ҳуқуқии ҷиноятро бо назардошти таҳлили муфассали қонунгузории ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон, амалияи судӣ ва нуқтаи назари муаллифони муосир мавриди омӯзиши системавӣ қарор диҳад.

Аutoreферат, дар маҷмӯъ, ба талаботи муқаррарнамудаи банди 31 то 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати

Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад. Матн дорои мантиқ ва услуби ягонаи дохилӣ буда, натиҷаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, нишондиҳандаи саҳми шахсии муаллиф дар рушди масъалаи таҳқиқшуда ба шумор мераванд.

Хулоса, диссертатсия ва автореферати он дорои арзиши илмӣ ва амалӣ буда, бо тақия ба таҳқиқоти мустақили муаллиф навишта шуда, ба талаботи КОА назди Президенти ҶТ мутобиқат дорад ва асоси мантиқии ҳимояи илмиро фароҳам месозад.

Ходими пешбари илмии масоили назариявии давлат ва ҳуқуқи муосири Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент

Қодирзода Т.Қ.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734025,
Ноҳияи Рӯдакӣ
Моб. тел: (+992) 887-08-43-44
Email: t.kodirzoda@mail.ru

Имзои Қодирзода Т.Қ.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шӯъбаи кадрҳои Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон

20.10.2025.

Абдурахмонзода Б.А.